

Magyar nemzeti értékek és hungarikumok a magyarságtudat szolgálatában – esszé

Páll Imre Borisz¹

Összefoglalás

A tanulmány a magyar nemzeti értékek és ezek között hangsúlyosan a hungarikumok mint nemzeti teljesítmények, illetve identitás-erősítő tényezők megőrzésének és a következő generációk részére való továbbadásának már kialakított jogi és intézményi kereteit mutatja be. Az intézményrendszer a közigazgatás helyi szintjétől (települési önkormányzatok, múzeumok) kiindulva a teljes Kárpát-medencei magyarság értékeinek és teljesítményeinek a megőrzését szolgálja, összhangban azzal, hogy az Alaptörvényből is eredően a magyar nemzet egységének és a kulturális értékeknek, mint nemzeti örökségnek a fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése elsősorban állami feladat. A tanulmány továbbá áttekintést nyújt a hungarikumok egyes kategóriáiról és azok elemeiről. Ennek keretében megfogalmazásra kerül néhány olyan észrevétel, amelyek egyrészt elismerik a nemzeti identitás jövő nemzedékek számára való megőrzése körében megőrzése már elért eredményeket, másrészt, amelyek a jövőre irányuló, lehetséges bővítési irányokat vázolják.

Bevezetés

Jelen dolgozatban a magyar nemzeti értékek és elsősorban a hungarikumok² mint nemzeti teljesítmények, illetve identitás-erősítő tényezők megőrzésének és a következő generációk részére való továbbadásának már kialakított jogi és intézményi kereteit mutatom be. Ennek érdekében először a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló *2012. évi XXX. törvény* főbb rendelkezéseit ismertetem, majd magukról a hungarikumokról értekezem.

Előzetesen megjegyzem, hogy a mai fiatal, felnövekvő generációk szerencsésnek mondhatják magukat annak okán, hogy nekik már nem kell megküzdeniük egy „nemzeti értéktár” elfogadtatásáért, mindösszesen annyi „csak” a feladatuk és a felelősségük, hogy a megkezdett értékteremtő és -mentő munkát folytassák, ugyanis ma már nem lehet az „utolsó csatlós” kollektív szerepét osztani egy teljes nemzetre, hiszen – a valamely politikai szélsőségért való egyéni büntetőjogi és politikai felelősség jogállami létezését tudomásul véve – ma már magyarságát egyéni és kollektív keretek között bárki emelt fővel élheti meg Magyarországon.³

Ugyanígy nem szükséges senkinek sem földműves, városi polgár, vagy éppen nemesi, de akár magyar(országi) sváb, zsidó, örmény stb. származása miatt szégyenkeznie, hiszen minden társadalmi rétegnek voltak értékteremtő tagjai, és ma már a mesterségesen előidézett és állami terrorral kísért „fajvédelem”, vagy másik oldalról „osztályharc” helyett bárki a teljes nemzetének értékeként tarthatja számon bármely egykori és mai társadalmi réteg kulturális, művészeti, vagy tudományos eredményét anélkül, hogy valamilyen zavaros ideológia mentén „másvallásúakat”, „kulákokat”, vagy éppen „reakciósokat” kellene egy-egy kiemelkedő

¹ Nemzeti Közszerződési Egyetem – Külgazdasági és Külügyminisztérium: Magyar Diplomáciai Akadémia hallgatója 2022

² <http://www.hungarikum.hu/hu/content/mik-azok-hungarikumok-0>

³ Alaptörvény, Nemzeti Hitvallás:

„Büszkék vagyunk a magyar emberek nagyszerű szellemi alkotásaira.

Büszkék vagyunk arra, hogy népünk évszázadokon át harcokban védte Európát, s tehetségével, szorgalmával gyarapította közös értékeit.”

eredmény létrehozója mögé képzelni: a nemzetből („népből”) való kirekesztés ellenkultúráját 2010-et követően jogalkotási szinten is felváltotta az érték- és teljesítményalapú, a nemzeti emlékezetbe beintegráló kultúra.

Ezt az interpretációt kifejezetten erősíti a törvény preambuluma is: *„Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részének tekintti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikus fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja.*

A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségek és az országhatáron túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.”

Mindez talán fel sem tűnik az aktuálpolitikai csatározások, közéleti viták közepette, pedig ez az identitásképző paradigma- és kultúraváltás generációkon átível és valódi nemzeti tudatot („magyarságtudat”) adhat a magyar társadalom tagjainak.

Ráadásul nem valamilyen idejétmúlt, „ultrakonzervatív”, nacionalista identitásképzés indult el, hanem a globalizáció folyamatával kifejezetten kompatibilis, modern jelenség a nemzeti értékek mentén történő identitáscsoporthoz tartozás XXI. századi megélése: *„A státusz- vagy identitáscsoporthoz tartozás olyasmí, amit nem magunk választunk, ugyanis ezekbe beleszületünk, vagy legalábbis azt szokás gondolni, hogy beleszületünk ezekbe a csoportokba. [...] Ezek a státusz- vagy identitáscsoportok alkotják azokat a „közösségeket” [„peoples”], amelyeknek mind tagjai vagyunk: nemzetek, fajok, etnikai csoportok, vallási közösségek, de ide tartoznak a nem és szexuális preferencia szerinti csoportok is. A legtöbb ilyen kategóriáról szokás azt gondolni, hogy a premodern idők anakronisztikus maradványai. Ez azonban meglehetősen félrevezető premissza. A státusz- vagy identitáscsoportokhoz való tartozás nagyon is része a modernitásnak. Ezek a struktúrák nemhogy eltűnőben lennének, hanem jelentőségük egyenesen növekszik, azzal párhuzamosan, ahogy a kapitalista rendszer logikája egyre általánosabbá válik, és egyre mélyebben áthatja életünket.”⁴*

Tehát nem szorul további indoklásra, hogy miért bír jelentőséggel a nemzeti értékek feltérképezése és rendszerezése, valamint azok törvényi úton történő védelme.

I. A nemzeti értékek és a hungarikumok elismerése és megőrzése

I.1. A szabályozás intézményi struktúrája

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény általános indokolása értelmében a törvény kerettörvény, azaz a vázát jelenti egy szabályozási rendszernek, amin keresztül megvalósul a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok körének meghatározása, ezek felkutatása, dokumentálása, rendszerezése, népszerűsítése, a jelenlegi és a jövő nemzedékekkel való megismertetése és ápolása.⁵

Az általános indokolás értelmében a nemzeti értékek azonosítása, rendszerezése és védelme egy többszörösen összetett, vertikálisan felépülő rendszerben, a Magyar Nemzeti Értékek Piramisában, azaz a *nemzeti értékpiramisban* valósul meg. Azonban annak érdekében, hogy a

⁴ WALLERSTEIN, Immanuel: *Bevezetés a világrendszer-elméletbe*, L'Harmattan Kiadó – Eszmélet Alapítvány, Budapest, 2010, 80-81. o.

⁵ 2012. évi XXX. törvény indokolása

hungarikum szónak valódi megkülönböztető szerepe lehessen és e fogalom ne üresedjék ki, egy tágabb fogalmi kör meghatározása szükséges. Ide tartoznak a *nemzeti értékek*, amik közül a *Hungarikum Bizottság* választja ki a hungarikumokat.

A törvény által szabályozott nemzeti értékpiramis első fokát a települési önkormányzatok képezik, melyek saját hatáskörben Települési Értéktár Bizottságot alakíthatnak. E bizottságok készítik el az adott településen található nemzeti értékek adatainak gyűjteményét (*települési értéktár*), amit a Megyei Értéktár Bizottságoknak küldenek meg, ennek hiányában pedig közvetlenül a Hungarikum Bizottságnak. A települési önkormányzatnak továbbá lehetősége van a települési értéktárral összefüggő feladatok ellátására az illetékességi területén működő intézményt (pl. múzeumot), szervezetet, illetve azok egy csoportját megbízni.

A nemzeti értékpiramis második fokát a megyei önkormányzatok képezik. Ezek Megyei Értéktár Bizottságokat hozhatnak létre, melyek rendszerezik a települési értéktárak adatait, valamint saját hatáskörben további gyűjtőmunkát folytatnak. Az elkészült *megyei értéktárat* pedig megküldik a Hungarikum Bizottság részére. A megyei önkormányzat is megbízhat az illetékességi területén működő intézményt, szervezetet, illetve azok egy csoportját e feladatok ellátásával.

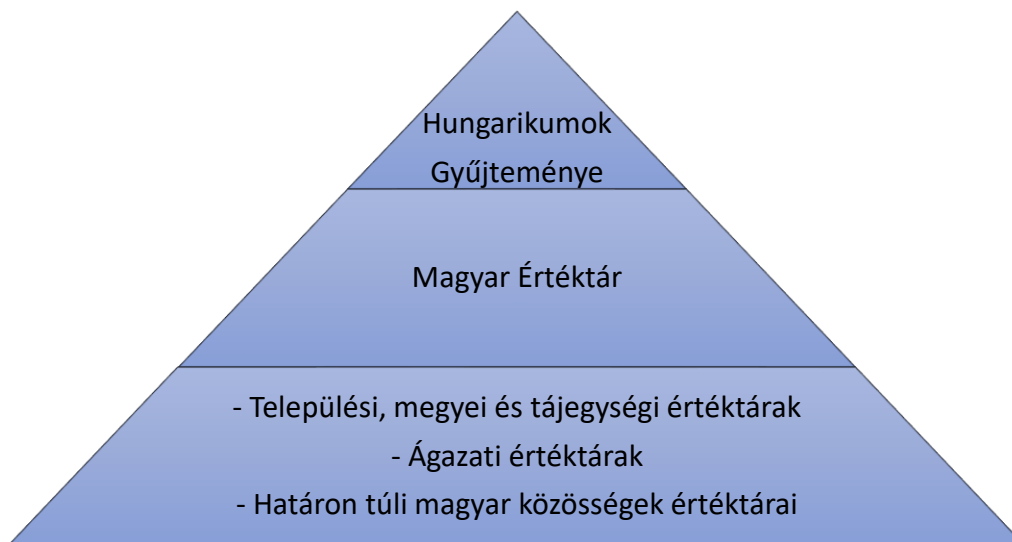
A fentiek mellett az egyes hatáskörrel rendelkező állami szervek is rendszerezik saját nemzeti értékeiket (*ágazati értéktár*) és ezt megküldik a Hungarikum Bizottságnak. A fenti koncepció nemzetstratégiai aspektusához tartozik annak lehetősége, hogy a gyűjtőmunkát nem csak magyarországi, hanem határon túli társadalmi szervezetek, csoportosulások is végezzék. Ennek megfelelően bármely természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, illetve csoport is kezdeményezheti valamely nemzeti érték felvételét bármelyik értéktárba. A törvény 5. §-ához fűzött részletes indokolás értelmében a *külhoni magyarság értéktára* a Magyar Állandó Értekezlet hatáskörében jön létre és működik.

A Hungarikum Bizottság a jogalkotó szándéka szerint a megküldött listákat a *Magyar Értéktárban* összesíti és rendszerezi. Ugyanakkor külön jogszabály alapján dönt azon értékek kiválasztásáról, amelyeket hungarikummá minősít, és amelyek ezáltal a *Hungarikumok Gyűjteményébe* kerülnek.

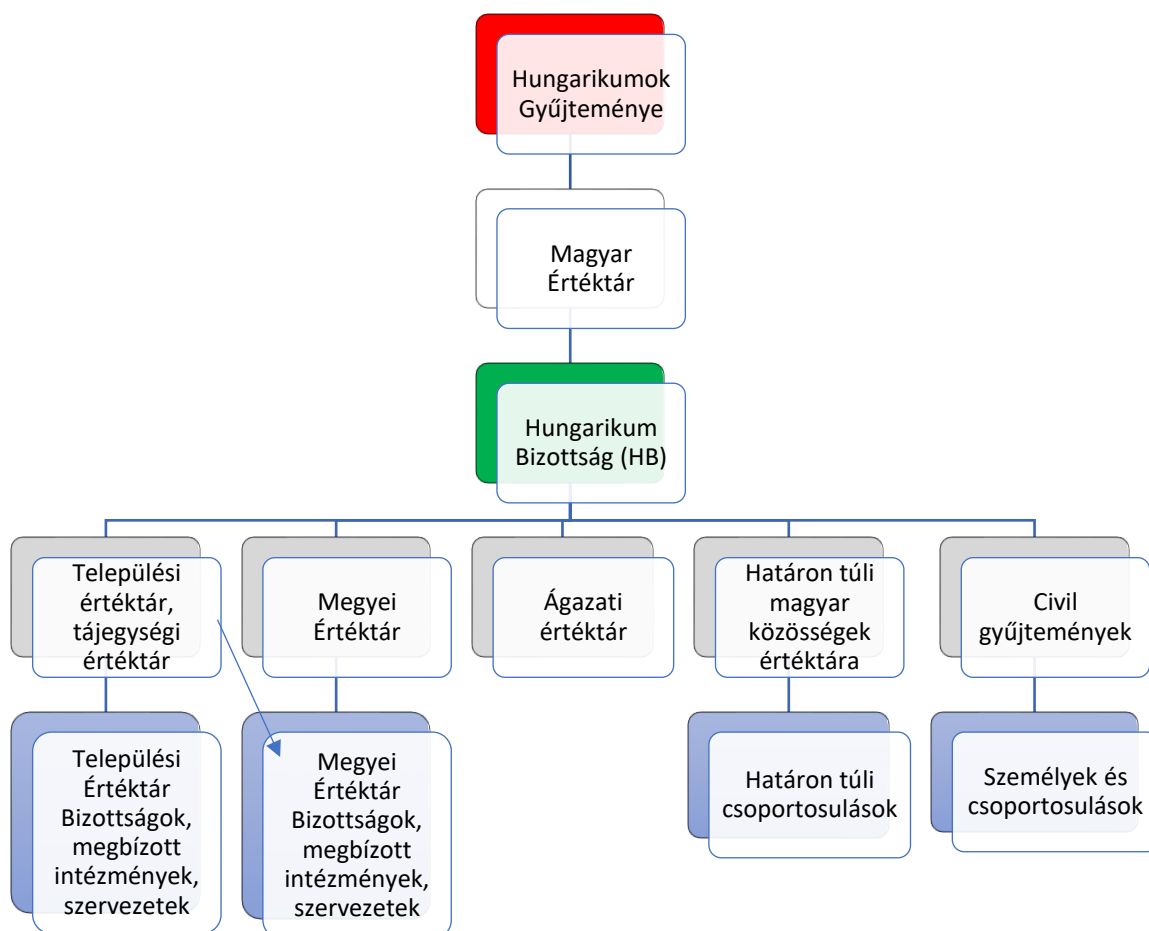
A törvény általános indokolása alapulvételével ismertetett szabályozás további két dimenzióval rendelkezik. Egyrészt a hungarikum tanúsító védjegy háttérének megteremtésével, másrészt a nemzetgazdasági vetületével. Ez utóbbi körében a jogalkotó célja volt, hogy a hungarikumnak minősülő termékek előállítása a kis- és közepes vállalkozások beindítását elősegítse, és életképességüket hosszútávon javítsa. Ezért célként jelent meg, hogy minél több magyar vállalkozás rendelkezzen a hungarikum tanúsító védjeggyel, aminek eredményeként a hazai hagyományos termékek mind Magyarországon, mind pedig az Európai Unióban, illetve külföldön egyértelműen azonosíthatók lesznek.

1.2. A nemzeti értékek hierarchiája és rendszerezésük folyamata

Az előző pontban ismertetett Magyar Nemzeti Értékek Piramisa a jogalkotó szándéka alapján az alábbiak szerint épül fel:

A magyar nemzeti értékek azonosításának és rendszerezésének folyamatábrája pedig a törvény általános indokolása alapulvételével a következőképpen alakul:

I.3. A szabályozás célja

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény preambuluma egyértelműsíti a törvény elvi alapjait, melyek messze túlmutatnak az adott jogi normán. A preambulom elsőként megállapítja, hogy a magyar nemzeti értékek, így a hungarikumok megőrzendők és egyedi értékeknek minősülnek.

A következő pont programként fogalmazza meg, hogy „az összetartozás, az egység és a nemzeti tudat erősítése érdekében nemzetünk értékeit össze kell gyűjteni, dokumentálni, az értékvédelem alapjául szolgáló dokumentációt a szigorú nyilvántartás és kutathatóság szabályai szerint meg kell őrizni, az értékeket pedig ápolni, védelmezni és támogatni kell”. E kutathatóság kereteit pedig az értéktár hivatott biztosítani: „örökségünket, a magyar kultúra évezredes értékeit, a magyarság szellemi és anyagi alkotásait, ember alkotta és természet adta értékeit átfogó értéktárban kell összesíteni”.

A következő megállapítás pedig már a magyarságtudatot közvetlenül is érinti: „a nemzeti értékeink védelme hozzájárul a nemzeti azonosság-tudat kialakulásához és megszilárdításához”. Ennek pedig kifejezetten országimázs jelleget ad a preambulom: „nemzeti értékeink széles körű hazai és külföldi bemutatása, megismertetése nyelvi, szellemi, kulturális, gazdasági teljesítményünk, természeti és épített értékeink elismertetése, valamint a nemzeti arculat erősítése egyaránt kiemelkedő jelentőségű”. A szabályozás célja tehát kettős: egyrészt a nemzeti identitást erősíti (a következő generációk iránti felelősséggel is), másrészt a nemzeti értékek külföldi megismertetését segíti elő.

II. A hungarikumok

A törvényi definíció szerint a hungarikum „gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye”⁶. Az alábbiakban a jelenleg 83 darab hungarikum⁷ egyes csoportjait mutatom be röviden, külön kitérve arra, hogy a jövőben esetleg még milyen körben lehetne a lista bővíthető. E lista, megfelelően az I.3. pontban részletezett preambulumban írtaknak („[...] hazai és külföldi bemutatása, megismertetése [...]”), egyrészt könnyen hozzáférhető a világhálón, másrészt, ahol a fordítás megoldható volt, ott az angol nyelvű elnevezéseket is tartalmazza, ezzel is megkönnyítve a hungarikumok külföldiek számára való megismerhetőségét.

II.1. Agrár- és élelmiszergazdaság (1.-26.)

A magyar gazdaság szerkezetéből adódóan nem szorul különösebb magyarázatra a hungarikumok első csoportjának sem az elnevezése, sem pedig az e körbe tartozó egyes elemek idesorolása. Annál érdekesebb, hogy a Tokaji bort, saját elnevezéssel a szlovákok is magukénak érzik, vagy éppen a kürtöskalácsról a románok vélekednek úgy, hogy ők találták ki. Ez pedig azt jelenti, hogy ezeknek regionális hatásuk van, azaz teljesen indokolt a védelmük és a hungarikumként történő, szélesebb értelemben vett külföldi megismertetésük.

⁶ 2012. évi XXX. törvény 1. § (1) bek. c) pont

⁷ http://www.hungarikum.hu/sites/default/files/hungarikumok-lista_2021.01.22.pdf

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a magyar pásztor- és kutyafajták védelmének fontosságát sem, az erdélyi kopót például politikai okokból a teljes kipusztítás fenyegette a XX. században. Ma már a pulit és a magyar vizslát is világszerte ismerik, ami további érv a kutyafajták kiemelkedő értéként történő megkülönböztetése mellett.

Agrár- és élelmiszergazdaság / Agriculture and Food Industry
1. Pálinka / Pálinka
2. Törkölypálinka / Grape marc pálinka
3. Csabai kolbász és Csabai vastagkolbász / Csabai sausage and Csabai thick sausage
4. Magyarországi Tokaji borvidéken előállított Tokaji aszú / Tokaji aszú produced in the Tokaj wine region of Hungary
5. Hízott libából előállított termékek / Food products from fattened goose
6. Gyulai kolbász és Gyulai pároskolbász / Gyulai sausage and Gyulai double sausage
7. Szikvíz / Soda water
8. Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény / Ground paprika from Kalocsa
9. PICK téliszalámi / PICK wintersalami
10. Magyar akác / Black locust (<i>Robinia pseudoacacia</i>)
11. Magyar akácméz / Hungarian acacia honey
12. HERZ Classic téliszalámi / HERZ Classic wintersalami
13. Makói hagyma / Red onions from Makó
14. Szegedi fűszerpaprika-őrlemény / Ground paprika from Szeged
15. Magyar szürke szarvasmarha / Hungarian grey cattle
16. UNICUM keserűlikőr / UNICUM herbal liqueur
17. Debreceni páros kolbász / Debrecen double sausage
18. Fröccs / Spritzer
19. Alföldi kamillavirágzat / Alföld chamomile
20. Kürtőskalács / Chimney cake
21. Piros Arany és Erős Pista / Piros Arany (Red Gold) and Erős Pista
22. TÖRLEY pezsgő / TÖRLEY Sparkling Wine
23. Egri Bikavér / Egri Bikavér
24. Magyar pásztor- és vadász kutyafajták / Hungarian shepherd and hound dogs
25. Szőregi rózsató / Roses of Szőreg
26. Szentesi paprika / Paprika from Szentés

A jövőben esetleg a határon túli magyar értékek közül több is rákerülhetne a listára, különösképpen a sajátos és jellegzetes erdélyi, illetve szűkebben a székelyföldi értékek közül is.

II.2. Egészség és életmód (27.-31.)

Az egészség és életmód kategóriájába jelenleg öt hungarikum tartozik. Miközben a lista mindegyik eleme indokoltan szerepel, szerencsére még bővíthető ezek köre Semmelweis Ignác életművétől kezdve akár az egyes magyarországi barlangokig, melyekben például asztmások tudnak tiszta levegőhöz jutni, de jelenleg nem található a listán egyetlen Duna-parti (gyógy)fürdő sem.

Egészség és életmód / Health and Lifestyle
27. Béres Csepp és Béres Csepp Extra / Béres drops and Béres drops extra
28. ILCSE Szépítő Füvek natúrkozmetikai termékek / ILCSE Organic Skin Care Products
29. Magyar Védőnői Szolgálat, mint nemzetközileg is egyedülálló, tradicionális ellátási rendszer / Hungarian District Nursing Service as an internationally unique, traditional healthcare system
30. A Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat / Lake Hévíz and the traditional therapy in Hévíz
31. Kabay Jánosnak, az Alkaloida gyógyszergyár alapítójának életműve / Life-work of János Kabay, founder of the Alkaloida pharmaceutical factory

További megfontolásra lennének ajánlhatók a Pannonhalmi Bencés Apátság termékei is, beleértve különösen a levendulából, valamint a különböző gyógynövényekből készítetteteket. Szent-Györgyi Albert magyarországi kutatásaiért, így a C-vitamin szerepének felfedezéséért Nobel-díjat kapott, így az ő életműve is indokoltan szerepelhetne a listán, de Richter Gedeon a magyar gyógyszeripar megteremtője is méltán kerülne a listára.

II.3. Épített környezet (32.)

Az épített környezet kategóriájába a hungarikumok listája szerint egyedül Torockó épített öröksége tartozik, ami viszont az immár több mint ezeréves magyar államiság tényére tekintettel érthetetlenül szerény teljesítmény volna.

Épített környezet / Built Environment

32. Torockó épített öröksége / Built environment of Torockó

Ez a jelenleg egyetlen elemből álló felsorolás tehát a jövőben számos irányban bővíthető lenne, beleértve Európa egyik legimpozánsabb országházának épületét és környezetét (Parlament), de a Mátyás templomot, az esztergomi bazilikát, vagy akár a székelyföldi faházakat és a székelykapukat is. Az egykori végvárrendszer még megmaradt, esetleg felújított részei is ide tartozhatnának, amiként a magyar történelemben kiemelkedő szerepet játszó épületek is, így a sárospataki vár, az egri vár, vagy például a debreceni református Nagytemplom, melyet még II. János Pál pápa is meglátogatott. Makovecz Imre – világhírű – építészeti stílusa sem szerepel egyelőre a hungarikumok listáján.

II.4. Ipari és műszaki megoldások (33.-35.)

Az ipari és műszaki megoldások köre szintén kevés, mindössze három elemből áll. Szerencsére ez csak a hungarikumként jelenleg elismert megoldások száma, nem pedig a magyar feltalálók és műszaki szakemberek tényleges teljesítményének mérőszáma.

Ipari és műszaki megoldások / Industrial and technological solutions

33. KÜRT adatmentés / KÜRT Data Recovery

34. Zsolnay porcelán és kerámia / Zsolnay porcelain and ceramics

35. Neumann János életműve az informatika és a számítógépek világában / Life-work of János Neumann in the area of information technology and computers

Szembeötlő, hogy míg a tevékenységének elismert részét elsősorban az Egyesült Államokban John von Neumannként⁸ kifejtő Neumann János életműve – egyébként indokoltan – szerepel a listán, addig például a Ford T-modell kapcsán Galamb József nem. Jedlik Ányos munkássága sem kapott eddig hungarikumként elismerést, ahogyan Kármán Tódoré és számos más feltalálóé, illetve műszaki szakemberé sem, beleértve Ganz Ábrahám életművét is, holott a róla elnevezett üzemben készített gőzmozdonyok még a XX. század második felében is világszerte használatban voltak. A golyóstoll feltalálója, Bíró László József is világraszólót alkotott, de a fényáteresztő beton feltalálója, Losonczi Áron is. A Zsolnay porcelán és kerámia mellett a herendi porcelán (47.) és a hollóházi porcelán (64.) hungarikumként történő elismerése is indokolt. Ezek a „Kulturális örökség” körében kaptak helyet.

⁸ SIMMONS, John Galbraith: *The scientific 100. 51 John von Neumann and the Modern Computer*, Fall River Press, New York, 2009, 240-245

Tehát az ipari és műszaki megoldások terén Magyarország messze kiemelkedő teljesítményt nyújtott eddig is, ennek tudatosítása pedig egybevág a nemzeti értékek és a hungarikumok megismertetésének célkitűzésével.

II.5. Kulturális örökség (36.-73.)

A kulturális örökség minden nemzet, sőt, annál kisebb közösség, csoport esetében erősen szubjektív, így az ide tartozó hungarikumok körének lehetséges bővítése kapcsán az előzőkhez képest nehezebb lenne objektív szempontok alapján véleményt formálni. Talán egyetlen egy tekintetben van erős, és objektív érvekkel is alátámasztható, tehát jogos hiányérzetem: a több ezer éves magyar nyelv (de legalábbis a mai *irodalmi magyar nyelv*) mint nemzeti örökség (és teljesítmény!) nem szerepel a jelenlegi hungarikumok listáján, holott egészen egyedi, hogy a sem a germán, sem a szláv nyelvek közé nem tartozó magyar nyelv – ellenére a „herderi jóslatnak”⁹ – a mai napig él és virágzik egyébként nem csak Közép-Európában, hanem mint Kányádi Sándor írta „*Halottak napja Bécsben*” című versében a magyarságról:

„szóródik folyton porlódik
él pedig folyton porlódik
szabófalvától san franciscóig
szabófalvától san franciscóig”¹⁰.

Kulturális örökség / Cultural Heritage
36. A táncház módszer mint a szellemi - kulturális örökség átörökítésének magyar modellje / The folk dance house method as the Hungarian model of perpetuation of cultural heritage
37. Mohácsi busójárás, maszkos télűző szokás modellje / “Mohácsi Busójárás” a masked end-of-winter tradition
38. Solymászat mint élő emberi örökség / Falconry as a living human heritage
39. A matyó népművészet – egy hagyományos közösség hímzőskultúrája / Matyó folk art – The embroidery culture of a traditional community
40. Budapest – a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út / Budapest, including the banks of the Danube, the Buda Castle Quarter and Andrássy Avenue
41. Hollókő ófalva és környezete / Old village of Hollókő and its surroundings
42. Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete / Millenary Benedictine Abbey of Pannonhalma and its natural environment
43. Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta / Hortobágy National Park – the Puszta
44. Pécs (Sopianae) ókeresztény temetője / Early Christian necropolis of Pécs (Sopianae)
45. Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj / Fertő / Neusiedlersee cultural landscape
46. A Tokaji történelmi borvidék kultúrtája / Tokaj historic wine region cultural landscape
47. Herendi porcelán / Herend porcelain
48. Magyar operett / Hungarian operetta
49. Kassai-féle lovasjász módszer / The Kassai method of horseback archery
50. Halasi csipke / Halas lace
51. Kalocsai népművészet: írás, hímzés, pingálás / Kalocsa folk art – drawing, embroidery and wall painting
52. 100 Tagú Cigányzenekar - A zenekar világhírű művészi és hagyományőrző gyakorlata / Budapest Gypsy Symphony Orchestra – The worldrenowned artistic and tradition preserving practice of the orchestra
53. Gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka / Count István Széchenyi's intellectual legacy
54. Klasszikus magyar népdal / Traditional Hungarian folk song
55. Zsolnay Kulturális Negyed / Zsolnay Cultural Quarter

⁹ HERDER, J. G.: *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*
„[...] Da sind sie jetzt unter Slawen, Deutschen, Wlachen und andern Völkern der geringere Teil der Landeseinwohner, **und nach Jahrhunderten wird man vielleicht ihre Sprache kaum finden.**”

Forrás:

https://web.archive.org/web/20080406065326/http://www.odysseetheater.com/goethe/herder/ideen_16_02.htm

¹⁰ Forrás: <https://pim.hu/hu/media/halottak-napja-becsben#>

56. Tárogató / Tárogató
57. Vizsolyi Biblia / The Vizsoly Bible
58. IX-XI. századi magyar íj / The Hungarian bow of the 9th-11th century
59. Magyar cimbalom / Hungarian dulcimer
60. Kodály-módszer / Kodály Concept
61. A magyar tanya / The Hungarian farmstead
62. A magyar huszár / Hungarian hussar
63. Magyar Pálos Rend / The Order of Saint Paul the First Hermit
64. Hollóházi porcelán / Hollóháza Porcelain
65. Csíksomlyói pünkösdi búcsú és kegyhely / Pentecost Pilgrimage and the shrine of Csíksomlyó
66. Magyar népmesék rajzfilmsorozat / Hungarian Folk Tales cartoon series
67. Máriapócs Nemzeti Kegyhely és a pócsi búcsúk / National Shrine and Pilgrimage of Máriapócs
68. Vallásszabadság törvénye (1568) / Act 1568 on Freedom of Religion
69. Karikás ostor / Karikás ostor ("Bullwhip")
70. Magyar cífraszűr / Hungarian Frieze Coat
71. Hagományos fejfák a Kárpát-medencében / Traditional-archaic wooden grave posts in the Carpathian Basin
72. Felső-Tisza-vidéki beregi keresztzemes hímzés
73. Balatonfüredi Anna-bál

A kulturális örökségek köre továbbá szisztematikusan bővíthető lenne valamennyi magyarországi (történelmi) vallási és etnikai csoport örökségével és a kiemelkedő történelmi személyiségek, illetve gondolkodók életművével is. Nehezen kategorizálható, de a világhíre miatt talán kulturális örökségként is lehetne definiálni a Rubik-kockát.

II.6. Sport (74.-76.)

A sport körében – a lista 2022 decemberi, Teqballal történt bővítésével – jelenleg három hungarikum szerepel. Véleményem szerint ezek köre is bővíthető lenne az ökölvívástól (Papp László, háromszoros olimpiai bajnok) kezdve akár a kiemelkedően sikeres magyar sportolókig (Csollány, Darnyi, Egerszegi stb.), illetve általában a magyar olimpikonokig.

Sport / Sport
74. Puskás Ferenc világszerte ismert és elismert életműve / The worldknown and renowned life-work of Ferenc Puskás
75. Klasszikus magyar szablyavívás hagyománya / Classical Hungarian sabre fencing
76. Teqball / combination of table tennis and football

II.7. Természeti környezet (77.-79.)

Első ránézésre szubjektívnek tűnik, hogy mennyiben tekinthető egy nemzet kiemelkedő teljesítményének, értékének egy természeti jelenség, illetve képződmény önmagában. Ha viszont egy ilyen jelenség vagy képződmény jelentőséget kap egy nemzet gondolkodásában, kultúrájában, úgy az már egyértelműen beépült a közgondolkodásba. Ebben a megközelítésben a jelenlegi három elem hungarikumként való azonosítása indokolt, ugyanakkor azok körének bővítése is az lehet.

Természeti környezet / Natural environment
77. Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai / Caves of Aggtelek karst and Slovak karst
78. Kaptárkövek és a bükkaljai kőkultúra / Hive-stones and the stone culture of Bükkalja
79. Tiszavirág és tiszavirágzás / Long-tailed Mayfly and its spectacular swarming

Ha Magyarországról csak egyetlen természeti környezeti elemet lehetne megemlíteni, úgy az egészen biztosan a Balaton és környéke lenne, hiszen az a magyar irodalomnak is részévé vált, valamint olyan rendezvények helyszíne, mint például a Kékszalag Nemzetközi Vitorlásverseny. A más kategóriáknál nem szereplő nemzeti parkjaink is említhetők, főleg azok, amelyek

elővilága is indokoltá teszi ezt (pl. különleges, ritka madarak élőhelye, vagy költözőmadarak „ideiglenes állomáshelye”).

II.8. Turizmus és vendéglátás (80.-85.)

A turizmus és a vendéglátás bár egymáshoz kapcsolódnak, valójában két különböző kategóriát is képezhetnének, ugyanis nem szükségszerű, hogy a legnépszerűbb turisztikai látványosságok helyszínén (melyekből jelenleg valamiért egyetlen egy sem szerepel a listán) lehet a legnépszerűbb ételekhez hozzájutni. Illetve megfordítva sem egyértelmű, hogy például Baja vagy Karcag a legnépszerűbb turisztikai célok közé tartoznának akár a belföldi turizmus, akár a külföldiek számára.

Turizmus és vendéglátás / Tourism and catering
80. Karcagi birkapörkölt / Karcag mutton stew
81. Gundel örökség - Gundel Károly gasztronómiai és vendéglátóipari öröksége és a Gundel Étterem / Gundel heritage – gastronomic and catering trade heritage of Károly Gundel and the Gundel Restaurant
82. Bajai halászlé / Fish soup from Baja
83. Tiszai halászlé / Fisherman's soup from the region of Tisza
84. Magyar gulyásleves / Hungarian goulash soup
85. Dobostorta / Dobos Cake

Az Országos Kéktúrától kezdve a kiemelkedő turisztikai célpontokig bővíthető lenne a lista, beleértve azon rendezvényeket, eseményeket is, amelyek más kategóriáknál nem szerepelnek. Ez utóbbiak körében az augusztus 20-i, az államalapítás ünnepe alkalmából a Duna-parton, illetve a budai várban évente megszervezett rendezvénysorozat mindenképpen kiemelhető.

Összegzés

A magyarságtudat politikai és egyéni jelentősége, valamint annak egyedülálló teljesítményei kontextusában interpretáltam a magyar nemzeti értékeket és hungarikumokat, rámutatva arra, hogy a XX. század történelmi próbatételeihez képest ma már teljes természetességgel lehet a globalizáció és modernitás mellett is a nemzeti értékeket, mint identitásképző, illetve -erősítő tényezőket felkutatni, rendszerezni és a jövő generációk számára megőrizni, valamint a külföldiekkel megismertetni.

Ennek keretében bemutattam az esszé háttérül szolgáló jogi szabályozás főbb pontjait és az intézményi háttérrel, valamint az értékek rendszerezésének folyamatát. A hungarikumok bemutatása során megállapítást nyert, hogy a listára méltán kerültek rá az egyes tételek. Ugyanakkor az is valószínűsíthetővé vált, hogy még számos javaslat lenne tehető a nemzeti identitás részét képező, kiemelkedő teljesítmények (értékek) köréből, amelyek hungarikumként is elismerhetők lennének.